

УДК 332

Анетта Зелінська

Економічний Університет в Вроцлаві

ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

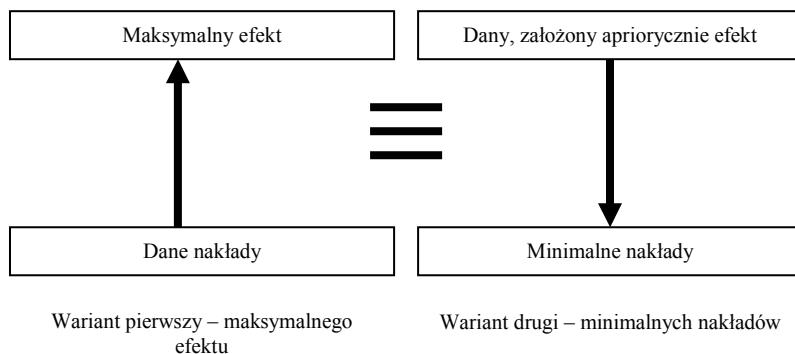
Anetta Zielińska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

THE PRINCIPLE OF RATIONAL MANAGEMENT

W teorii ekonomii racjonalność utożsamiona jest z zasadą racjonalnego gospodarowania (schemat 1.). W firmie działającej na rynku czy gospodarstwie domowym realizacja funkcji celu odbywa się zatem zgodnie z tą zasadą, według jednego z jej wariantów: (1) zasady największego efektu (największej wydajności), (2) zasady najmniejszego nakładu środków (oszczędności środków).

Schemat 1. Warianty zasady racjonalnego gospodarowania

Źródło: Becla A., Czaja S., Zielińska A., *Analiza kosztów-korzyści w wycenie środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo DIFIN, Warszawa 2012, s.66.

Zasada największego efektu stwierdza, że maksymalny stopień realizacji celu osiąga się, postępując w ten sposób, aby przy danym nakładzie środków otrzymać maksymalny stopień realizacji celu. Zgodnie z zasadą najmniejszego nakładu należy postępować w taki sposób, aby przy danym stopniu realizacji celu wykorzystać minimalny nakład środków. Oba warianty prowadzą do tego samego finalnego rezultatu. Postępując według zasady największego efektu, przyjmujemy jako wyjściową nakład wszystkich posiadanych środków i osiągamy maksymalny stopień realizacji celu, możliwy przy danych środkach. Natomiast postępując według zasady najmniejszego nakładu środków, wybieramy jako sytuację wyjściową pewien stopień realizacji celu, który osiągamy przy minimalnym nakładzie środków. Upraszczając nieco, możemy powiedzieć, że gdybyśmy wyobrazili sobie identyczną sytuację, w której dwa podmioty dążą do realizacji celu według obu wymienionych wariantów zasady racjonalnego gospodarowania, to każdy z nich osiągnąłby ten sam efekt.

Okazuje się jednak, że w określonych sytuacjach poszczególne warianty zasady racjonalnego gospodarowania są bardziej preferowane przez podmioty działające. Wariant największego efektu wykorzystywany jest w warunkach konkurencji rynkowej, gdy przedsiębiorstwa czy gospodarstwa domowe maksymalizują swoje funkcje celu (zysku czy użyteczności). Wariant minimalnych nakładów jest także preferowany. Jak pisał A. Krzyżanowski: „Racjonalne myślenie stanowi podkład działań ludzkich. Człowiek rozumuje i postępuje zgodnie z zasadą najmniejszego wysiłku... Logika nie jest niczym innym, jeno techniką myślenia, polegającą na stosowaniu zasady najmniejszego wysiłku. Chodzi w logice o to, żeby stworzyć system, umożliwiający najmniejszym nakładem myśli, a zatem najbardziej sprawnie, osiągnąć zamierzony rezultat. Ta sama zasada jest miarodajną dla każdej ludzkiej działalności, boć przecie człowiek jest istotą racjonalną i inaczej nie może myśleć i działać, jak tylko na zasadzie najmniejszego wysiłku”².

Zasada racjonalnego gospodarowania niesie określone konsekwencje metodologiczne. Pojawia się tu zagadnienie kwantyfikacji i porównywalności nakładów oraz efektów. Jeżeli jako jednostkę miary zastosujemy pieniądz, przełamanie bariery porównywalności pociąga za sobą wszystkie dodatkowe konsekwencje, jakie niesie system cen, zjawiska inflacyjne, ceny stałe i bieżące itp. Kwantyfikacja i porównywalność pozwala jednak na stosowanie metod rachunku ekonomicznego. Aby taka postawa analityczna dominowała społeczeństwo musi swoje zachowania i decyzje podporządkować kryteriom ekonomicznym.

¹ Becla A., Czaja S., Zielińska A., *Analiza kosztów-korzyści w wycenie środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo DIFIN, Warszawa 2012, s.65.

² A. Krzyżanowski, *Teoria i polityka oszczędności*, Warszawa 1931, s. 5.